

BATI ALMANYA — BİR SOSYAL PİYASA EKONOMİSİ *

Prof. T. E. CHESTER, C. B. E.
Manchester Üniversitesi Sosyal
Yönetim Bölümü

OECD ülkelerinin milli gelir hesaplarına göre Federal Alman Cumhuriyetinin piyasa fiyatlarıyla gayrisafi milli hasılası 1969 yılında 601 milyar marka ulaşmıştır. Bu miktar, o zamanki kambiyo değişim oranına göre 153,300 milyon dolara veya kişi başına 2,520 dolara eşittir. Aynı kaynaktan İngiliz rakamları gayrisafi milli hasıla için 109,400 milyon dolar veya kişi başına 1,970 dolar olarak verilmektedir ki, bunlar Batı Almanya'ya ilişkin rakamların beşte dördüne eşittir. Yaygın bulunan savaş sonrası Alman ekonomik mucizesi fikri ile, Almanya'nın Japonya dışında bütün öteki sanayileşmiş rakiplerini geride bırakan sürekli ekonomik büyüme hızı ve ülkelerarası ticaretteki büyük başarısı hakkındaki bilgi karşısında bu sonuç şaşırtıcı görünmeyebilir. Bununla birlikte, söz konusu gelişimin nedenleri ve özellikle İngiltere'nin nisbeten fakir ekonomik görünümünün açıklanmasında yapılan spekülasyonlar çok boldur.

İngiliz ekonomisinin karşılaştığı güçlüklerin, kamu kesiminin gereğinden fazla kaynakları verimsiz bir şekilde içine alarak çok fazla büyümesine, buna karşılık israfa kaçan sosyal hizmetlerin çalışma ve riske girme isteğini zayıflatmasına büyük ölçüde atfedilebileceği görüşü ileri sürülmüştür. İngiltere'nin bu görünümü, birçoklarının rekabete dayanan piyasa ekonomisinin başlıca örneği (prototype) sayılan ve sınıai faaliyetleri devlet müdahalesi ile engellenmeyen, refah devletinin ağır masraflarını taşımak zorunda bırakılmayan canlı Alman ekonomisi ile karşılaştırılmaktadır. Bu düşüncelerin aksine, İngiltere'nin Ortak Pazara girişinden ay-

---

* Bu makale «National and Commercial Banking Group» tarafından çıkarılan «The Three Banks Review» adlı derginin Aralık 1971 de yayınlanan 92 numaralı sayısından çevrilmiştir.

nı nedenlerle kaygılanan sol kanatça şu görüşler ileri sürülmektedir. İngiltere'nin kendisini Manş'ın karşısında var olduğu düşünülen koşullara uydurması gerektiği taktirde, bunun, İngiliz sosyal hizmetlerinin kötüleşmesine ve refah devletinin yıkımına yol açabileceğinden korkulmaktadır. Ülke çapındaki sosyal hizmetler örgütü kaynağının 19. yüzyıl son çeyreğinin Almanya'sında bulunduğunu ve İngiliz hükümeti 1911 yılının sosyal yasaları ile bir refah devletinin ilk aşamalarını kabule teşebbüs ettiği zaman bilinçli olarak Almanya'yı model aldığı İngiltere'de pek az kimse bilmektedir.

İngiltere ve Almanya : Bazı Karşılaştırmalı Göstergeler.

Bu nedenle, Alman ekonomisinin başarısını biraz daha yakından incelemek, özellikle her iki ülkenin bazı temel sosyo-ekonomik büyüklükler yönünden geniş ölçüde benzerlik göstermesi dolayısıyla uygun olacaktır. Her iki ülkenin kapladığı alan aşağı yukarı aynıdır (yaklaşık olarak 100,000 mil kare). Her ikisinde de nüfus yoğunluğu fazladır ve nüfus büyüklüğü pek fazla farklılık göstermez (Batı Almanya'da 61 milyon olmasına karşılık Birleşik Krallık'ta 56 milyondur). İşgücünün hacmi her ikisinde de hemen hemen aynıdır: Bileşimindeki kadın oranı-özellikle evli olanları yönünden- benzer ve aynı hızla yükselen 25 milyon kişi İngiltere'de, aşağı yukarı 26 milyon kişi de Almanya'da çalışmaktadır. Her ikisi de kendi sınırları içinde yeterli ölçüde hammadde bulunmayı nedeniyle millî ekonomilerinin etkin bir biçimde işlemesi için büyük ölçüde dünya ticaretine dayanmak zorundadır. OECD rakamlarına göre, mal ve hizmetler ihracı Alman gayrisafi millî hasılasının % 23,6 sını, buna karşılık İngiliz gayrisafi millî hasılasının % 24,4 ünü oluşturur; ithalât oranları Almanya için %21, Birleşik Krallık için % 22,7 dir.

İki ülkenin kamu kesimi de sanıldığı kadar büyük farklılık göstermez. OECD'nin düzenlediği karşılaştırmalı istatistikler 1969 yılında devlet gelirlerinin Almanya'da gayrisafi millî hasılasının % 37,9 unu, Birleşik Krallık'ta ise % 39 unu oluşturduğunu gösteriyor. İngiliz Merkezî İstatistik Bürosu'nca son yıllarda yayımlanan bilgiler, aşağıdaki gayrisafi millî hasıla (faktör fiyatları ile) oranlarından anlaşılacağı üzere, zorunlu sosyal güvenlik primleri de vergi yüküne dahil edildiğinde, vergi yükü yönünden İngiltere'nin ancak 1968 den bu yana Almanya'yı geçtiğini ortaya koymaktadır.

Tablo I

GAYRİSAFİ MİLLİ HASILANIN YÜZDESİ OLARAK
VERGİLEME VE SOSYAL GÜVENLİK PRİMLERİ

	1966	1967	1968	1969
Birleşik Krallık	35.7	37.1	39.8	42
Almanya	40	40.2	39.2	41.2

Kamu idaresi aynı biçimde tanımlanırsa, iki ülkenin kamu kesimine ait insan gücü istatistikleri, benzer durumların varlığını göstermektedir. Birleşik Krallık rakamlarına göre toplam istihdam 2,7 milyondur (500,000 devlet memuru, 200,000 sınaî sektörde çalışan memur ve yaklaşık olarak 2 milyon yerel idare memuru); buna karşılık Alman Cumhuriyetinin federal, bölgesel ve yerel idarelerinde 2,4 milyon kişi çalışmaktadır.

Almanya'da Sosyal Hizmetlerin Genişlemesi :

1968 den bu yana Federal Alman hükûmeti sürekli olarak bir «Sosyal Bütçe» düzenlemektedir. Bu bütçe, bir «Sosyal Rapor» ile birlikte kamu kesimince yapılan sosyal hizmetlerin kapsamına ve masraflarına ilişkin ayrıntılı bir tahlil ihtiva etmektedir. Aynı şekilde Federal Çalışma ve Sosyal Düzen Bakanlığı, her yıl son derece geniş ve bilgi verici bir sosyal güvenlik araştırması yayımlamaktadır. Bugün İngiltere'de kanun koyucuya, yöneticilere ve sosyal plânlamacılara bunlar kadar yardımcı olabilecek herhangi bir şeyin bulunmadığı belirtilmeğe değer. Yalnız geçen yıl, Merkezî İstatistik Bürosu'nca «Social Trends»in yayımlanmasıyla bu önemli boşluğu doldurmak üzere bir başlangıç yapıldı; başka ve daha mükemmel yayımlar vaad edildi.

Bütün bu kaynaklara dayanarak Alman hükûmeti, 1969 yılında sosyal hizmetler maliyetinin hemen hemen 109 milyar markı bulduğunu hesaplamış ve o yıl sosyal hizmetlerin gayrisafi milli hasılanın % 18,3 ünü (yaklaşık olarak beşte birini) emdiğini tahmin etmiştir. Eğer bu dikkat çekici toplamın, son zamanlarda aşırı tutucu bir hükûmetten sosyalistlerin çoğunlukta olduğu bir koalisyona dönüşümün yarattığı geçici bir durum olduğu iddia edilirse, aşağıdaki tabloda verilen daha uzun dönemli savaş ertesi gelişimleri aydınlatıcı olabilir.

Tablo II
ALMANYA'DA SOSYAL BÜTÇENİN GELİŞİMİ

Yıl	Gayrisafi milli hasıla 000 milyon mark	Sosyal bütçe toplamları 000 milyon mark	GSMH'nın yüz- desi olarak Sosyal bütçe
1950	98	16	16
1960	302	47	15,5
1965	460	78	17,2
1968	539	100	19,0
1969	601	109	18,3
1973 (tahmin)	774	146	18,9

Savaş Ertesi Dönemde Sosyal Hizmet Maliyetlerinde Ortaya Çıkan Eğilimler :

Yukarıdaki rakamlar aynı esasa göre hesaplanan sosyal hizmetler harcamalarının, daha Adenauer döneminin başlangıcı olan 1950 de 16 milyar marka, başka bir deyişle gayrisafi milli hasılanın % 16 sına eşit olduğunu kesinlikle göstermektedir. Sonraki on yılda her ne kadar harcamalar üç kattan daha fazla artmışsa da, gayrisafi milli hasıla daha da büyük hızla çoğalınca Sosyal Bütçe'nin oransal payı % 15,5 e düşmüştür. Bununla birlikte, 1960 ların ortasında Sosyal Bütçe, hâlâ hızla genişlemekte olan ekonomiye oranla daha da büyük hızla artıp, 1968 de gayrisafi milli hasılanın % 19 una erişerek 100 milyar markı aştı. Sosyal Bütçe, gelecekteki eğilimleri hesaplamakta ve 1973 te sosyal hizmet harcamalarının mutlak rakamlarla hemen hemen % 50 oranında artacağını tahmin etmektedir. Bununla birlikte, «Sosyal Kota»nın gayrisafi milli hasılanın bugünkü yüzdesi dolaylarında karar kılması beklenmektedir.

Sosyal hizmetlere ilişkin çeşitli resmî belgeler de bu refah harcamalarının ülke ekonomisi üzerindeki etkilerinin daha yakından incelenmesine olanak sağlayan yararlı bilgiler vermektedir. Böylece aşağıdaki ekonomik sınıflama yapılmaktadır: Toplam harcamaların %70 i transfer ödemeleri (nakit olarak) temsil eder, % 25 i ise mal ve hizmetlere yapılan harcamalardır. Geri kalan % 5 ise yönetim harcamalarıdır. Büyük ölçüde ademi merkezîyetçi olan sosyal sigorta örgütünün idari personeli 150,000 i aşmaktadır.

Sosyal hizmetlerin gelir kaynağı olarak aşağıdaki bilgiler verilmektedir :

Sigortalı ve işveren tarafından paylaşılan zorunlu kesenekler	% 58
Kamusal fonların yardımı (vergileme)	% 39
Yatırım ve çeşitli gelirler	% 3

Zorunlu keseneklerin ücretli üzerindeki etkilerine ilişkin olarak Sosyal Bütçede yer alan resmi hesaplamalar özellikle ilgi çekici olabilir. 1969 yılında her dereceden işçinin ortalama gayrisafi kazancının aylık 992 mark olduğu tahmin edilmektedir. Bunun % 11,1 i kazandıkça öde (pay as you earn) ilkesi gereğince, % 10,4 ü de sosyal hizmet primleri için (toplam olarak % 21,5) kesilmiştir. Başka bir deyişle 992 mark gayrisafi kazançtan 213,28 mark kesilmiş, geriye 778,72 mark safi kazanç kalmıştır. Kazançları haftalık ifade eden İngiliz uygulamasına göre değiştirilirse 992 mark aylık kazanç, 229 mark haftalık kazanç veya o zamanki kambiyo değişim oranına göre yaklaşık olarak 27 sterline eşittir. Haftalık kesenekler 5,80 sterlini bulmakta, geriye 21,20 sterlin safi kazanç kalmaktadır.

Bununla birlikte, grevlerin yol açtığı minimal işgünü kaybı dikkate alırsa, gayrisafi kazançtan yapılan beşte biri aşan orandaki bu keseneklerin, ilgili işçilerin çalışma isteğini veya işin verimliliğini ters yönde etkilediği söylenemez. 1968 yılında grevler dolayısıyla Alman ekonomisinde sadece 25.000 işgünü kaybolmuştur.

Sosyal Piyasa Ekonomisi Kavramı :

Buraya kadar verilen bilgiler Almanya'yı, refah devletinin mali yükleriyle kısıtlanmamış kâr güdüsünün egemen olduğu sınırsız bir piyasa ekonomisi sayan ve çok yaygın bulunan anlayışa zıt düşmektedir. Savaş sonrası Federal Alman Cumhuriyetini kuranlara, özellikle tanınmış Ekonomi Bakanı Dr. Erhard'a rehber olan ekonomik ya da sosyal felsefe asla bu değildi.

Onların anlayışları «Sosyal Piyasa Ekonomisi» idi. Dr. Erhard'ın eski baş danışmanı Prof. Muller-Armack, bu yeni anlayışın temeli olan düşünceleri 1956 da Sosyal İlimler Sözlüğün'de (cilt 9, sh. 390) yayımlanan «Sosyal Piyasa Ekonomisi» adlı makalesinde daha ayrıntılı olarak ifade etmiştir. Prof. Armack'a göre geçmiş deneyler, bir uyumlulaştırma (coordinating) ilkesine

dayanmaksızın ekonomik politika güdülemeyeceği görüşünü pekiştirmiş bulunmaktadır. Bununla birlikte, arzu edilen sosyal amaçları gerçekleştirmek için sadece rekabet piyasasına dayanmanın, üretim sürecinde zararlı çarpıklıklara yol açacak şekilde tümüyle ekonomiyi merkezden yönetmek kadar yanlış olduğu uygulamada kanıtlanmıştır. İlk bakışta birbirine zıt unsurların çelişir biçimde yanyana getirilmesi gibi görünen sosyal piyasa ekonomisi yeni bir senteze ulaşma çabası sayılmalıdır. Sosyal piyasa ekonomisi, piyasa ekonomisinin yararlarını, çeşitli sosyal hizmetler yoluyla gelir dağılımını değiştirmeyi amaç edinen bir sosyal politika ile uzlaştırmaya çalışır. Prof. Muller-Armack'a göre, böyle bir sosyal müdahale, bir yandan tatminkâr bir sosyal düzen için en üstün güvenceyi sağlarken, aynı zamanda da piyasanın gereklerine cevap vermek için yapılabilir.

Federal anayasanın temelini oluşturan ana ilkeler hakkında benzer düşünceler, 1964 yılında Almanya'da genel «Sosyal Durum»u incelemek üzere kurulan komisyonun raporunda bulunabilir (Kohl Hammer tarafından yayımlanan «The Social Enquête Report», Stuttgart 1966, sh. 52). Değerli sosyal bilimciler olan bu raporun yazarları federal anayasanın amaçlarının yalnız hukukun üstünlüğünü değil, aynı zamanda sosyal adaleti sağlamak olduğunu önemle belirtirler. Kısacası Alman cumhuriyeti yalnız bir Hukuk Devleti değil, aynı zamanda bir Sosyal Devlet olarak telakki edilmiştir.

Savaş sonu Alman sosyal piyasa ekonomisinin sağladığı, Sosyal Bütçe'de yer alan sosyal hizmetlerden ikisi, emeklilik ödemeleri ve hastalık sigortası, özel bir ilgiye değer niteliktedir. Bu iki hizmet İngiltere'de de anlaşmazlıklar doğuran ve her iki kesimde de önemli kanun tasarılarının hazırlanmakta olduğu sosyo-ekonomik sorunlarla ilgilidir. Bu nedenle Almanya'nın bu alanlarda geçirdiği tecrübeyi incelemek ilgi çekici olabilir.

Alman Emeklilik Sigortasından Alman Dersler :

Emeklilik sigortası Sosyal Bütçe'nin en büyük kalemidir ve yaklaşık olarak % 40'ı temsil eder. Seksen yılı aşan süreden beri yürürlüktedir. İngiltere'de olduğu gibi yakın geçmişteki aşırı genişlemesi, halen yetmiş aşmış olan ortalama ömür beklentisindeki yükselme ile yakından ilgilidir. Bunun sonucu olarak Alman halkının % 13'ü (mutlak rakamlarla yaklaşık olarak sekiz milyon) İngiltere'deki gibi kadınlar için 60, erkekler için 65 olan emeklilik yaşının üstündeki yaşlardadır. Yaşlı, dul, yetim ve sakatların

yaklaşık olarak onda dokuzun geçimleri için sadece bu kaynağa dayandıkları tahmin edilmektedir.

Bütün işçiler zorunlu olarak sigortalanmaktadır ve serbest çalışan üç milyon kişiden çiftçiler, zanaatkarlar ve özellikle doktorlar, dişçiler, eczacılar gibi belirli serbest meslek sahipleri çoğu kanunun kapsamına girmektedir. Toplam sigortalılar sayısı 26 milyon civarındadır. Bununla birlikte idare büyük ölçüde ademi merkeziyetçidir. İngiltere'deki gibi bir devlet dairesinde toplanmamıştır. Alman emeklilik sisteminin aşağıdaki belirgin özellikleri dikkate değer.

1. Bütün emeklilik primleri gelire ilişkilidir. Bugün kazançların % 12 sini bulan toplam kesintiler işverenler ve sigortalılar arasında eşit olarak (% 8,5) paylaşılır. Bununla birlikte gerçek kesintiler, almanların deyimi ile, muntazaman ayarlanan dinamik bir sınırı temsil eden maksimum aylık kazanç miktarına göre yapılmaktadır. Halen bu maksimum miktar ayda 1800 marktır.

2. Emeklilik ödemeleri de gelire ilişkilendirilmiştir. Ödemeler ilk bakışta son derece karışık görünen ve ilgililerin emeklilikten sonra, çalışma hayatlarının sonunda ulaşmış oldukları yaşama düzeyini aşağı yukarı sürdürmelerini sağlamayı amaç edinen bir yöntemle saptanırlar. Bu nedenle, bugün fiilen yapılan ödemeler büyük farklılıklar göstermekle birlikte, el işçilerine yapılan aylık ödemeler ortalama 332 mark, memurlara ortalama 554 marktır.

3. 1959 dan bu yana bütün emeklilik ödemeleri yükselen millî gelir ve fiyatlar karşısında düzenli olarak ayarlanan «dinamik» bir yapıya kavuşturulmuştur. Kısacası, emeklinin, enflasyon nedeniyle gerçek gelirindeki düşmeye karşı korunması ve aynı şekilde ülkenin genel yaşama düzeyindeki yükselmeden pay almasının sağlanması için bir teşebbüse girişilmiştir. Bu çeşit ayarlamalarda uyulacak biçimsel koşullar dikkatle saptanmıştır. Hükümetin, özel olarak kurulmuş bulunan «Sosyal Konsey»in görüşünü alması ve önerilerin parlamentonun onayına sunulan kanun tasarılarına konması zorunludur. Bu şekilde, emekli ödeneği ayarlaması sağlayacak olan 14. kanunda Federal hükümet, ödeneklerin 1 Ocak 1972 den itibaren % 6.3 oranında yükseltilmesi gerektiğini önermektedir.

4. Bütün emeklilik ödemeleri çeşitli sigorta fonlarınca biriktirebilir ve bir başkasına transfer edilebilir. Bunun emek piyasasını aksi yönde etkilediğini veya işe girip çıkmaları arttırdığını gösterecek herhangi bir kanıt yoktur.

5. Günümüzde, ödenen emekli aylıklarının tutarı yaklaşık olarak 44 milyar marktır. Gayrisafi milli hasılanın % 7 sine eşit olan bu büyük transfer ödeme, satın alma gücünü ve tüketim eğilimlerini geniş ölçüde etkilemektedir. Ancak bunun, sermaye yatırımları için gerekli fonların birikimini ya da Alman ekonomisinin başarısını her hangi biçimde tehlikeye soktuğunu gösterecek bir kanıt yoktur.

6. Kazançlar üzerinden, kamusal emeklilik fonları için zorunlu olarak yapılan % 17 oranındaki kesinti kuşkusuz çok yüksek olmakla birlikte, Alman belgeleri kamusal emeklilik sisteminin, özel sigortacılığın sağlıklı bir biçimde gelişimini önlemediğini ısrarla belirtmektedirler. Özellikle, ticari hayat sigortaları, kapsamaları, poliçeleri, prim ödemeleri ve sermaye fonları bakımından büyük ölçüde gelişmiştir.

Alman Cumhuriyetinde Sağlık Sigortası ve Hastane Finansmanı :

Alman sosyal bütçesinde ikinci büyük sosyal hizmet, toplam masrafların % 20 si civarında olan hastalık sigortasıdır. 1968 de örnekleme yolu ile yapılan sayım alman halkının % 99 unun hastalığa karşı sigortalandığını ortaya koymuştur : Bunun % 87 si zorunlu olarak sigortalıdır; geri kalan bölümü (yaklaşık olarak altı milyon) özel sigortalıdır. Yürürlükteki yasaya göre bütün istihdam edilenler, istihdam edilmiş olanlar (emekliler), çalışmak üzere eğitilenler (çırakla rvs.), ya da geçici olarak işsiz bulunanlar zorunlu ve otomatik olarak sigortalıdır. El işçileri, ücretlerinin büyüklüğü dikkate alınmaksızın, diğerleri ise ancak «dinamik» olan maksimum düzeyin altına düştüğü taktirde sigortalıdır. 1 Ocak 1971 de maksimum düzey aylık 1200 marktan 1425 marka (yaklaşık olarak 170 sterlin) yükseltildi. Bununla birlikte, ücretleri bu sınırın üzerine yükselen personele isterlerse sigortalarını sürdürmeleri hakkı tanındı; o zamana kadar kamusal sigortadan hiç yararlanamamış işçilere de buna eşit bir seçim olanağı verildi.

İngiliz gözü ile sigorta yönetimi, son derece ademi merkeziyetçi görünmekte, çeşitli işçi kategorileri, çalışılan bölgeler vs. için 1800 ayrı ve geniş ölçüde bağımsız sigorta fonunun sorumluluğunda bulunmakta, böylece sigortalıya iyi bir seçim olanağı vermektedir. Özellikle, bireysel sigorta fonları, belirlenmiş sınırlar içinde alacakları primleri saptamakta serbesttirler. Bu zorunlu primlerin, yürürlükteki dinamik maksimuma kadar, kazancın ortalama

ma % 8.6 sını oluşturduğu tahmin edilmiştir. Primin yarısı istihdam edince ödenir; son zamanlarda kanunda yapılan değişikliğe göre işveren, yüksek ücretli işçilerin gönüllü sigortalarına da yarı yarıya katılmak zorundadır. İşsizler ve emeklilerin primleri ilgili kamusal sigorta fonlarınca ödenir. Federal hükümet veya eyalet idarelerince hastalık sigortalarına her hangi bir malî yardım yapılmamaktadır. Hastalık sigortası fonlarının 1969 daki toplam harcamaları 23,600 milyon mark olmuştur. Bunun yaklaşık olarak dörtte biri, hastalık nedeniyle kaybedilen ücretlerin yerine geçmek üzere, para olarak ödenmiştir. 17 milyar markı da tedavi masrafı olarak hastanelere, doktor ve eczacılara ödenmiştir. Sigortalıların hastane masrafı ve doktor ücretlerine hiç katılmadıklarını belirtmek gerekir. Reçete bedelleri söz konusu olduğunda, maksimum 2,5 mark olmak üzere sigortalı, masrafın % 20 sini kendisi ödemek zorundadır.

Sigortalıların hastalık fonlarından yapılan ve gittikçe artmakta olan, üstelik Sosyal Bütçe'de 1973 e kadar % 50 oranında artacağı öngörülen bu muazzam ödemelere rağmen, ne tıp mensupları, ne de özellikle hastaneler, bugünkü şekli ile malî durumdan hoşnut görünmektedir.

Almanya'daki hastanelerin mülkiyeti (yaklaşık olarak 670,000 yataklı 3600 hastane vardır) yürürlükteki kamusal sigorta sisteminde etkilenmemiştir. Hastaneler kısmen eyaletlere ve yerel idarelere, gönüllü kuruluşlara, özellikle dini kurumlara ait bulunmakta, kâr amacı güden kurumlar küçük ölçüde yer tutmaktadır. Hastaların sayısı yıllar içinde sürekli olarak artmış ve geçen yıl dokuz milyona yükselmiştir; bunların hastanede kaldıkları gün sayısı 2,020 milyondur. Hastaneler, hastalık sigortası olan hastalar için yaptıkları masrafları günlük olarak geri almaktadır. Hastane masrafları Almanya'da, bütün diğer batılı ülkelerde olduğu gibi, yıllar içinde hızla yükselmiştir. Öyle ki, gerçek bir masraf patlaması olduğu iddia edilmektedir. Bu masrafların tümü sigorta fonlarınca hastanelere ödenmiş olsaydı, sigortalının hastalık sigortası primlerini bugünküne oranla çok daha yüksek tutmak gerekirdi. Bunu önlemek için Federal hükümet 1954 te günlük ödemeleri sınırlayan tüzük çıkardı. Bu hüküm, hastanelerin, bugün için toplam harcamalarının % 10 u kadar tahmin edilen kronik bir açıkla karşılaşmalarına yol açtı. Doğal olarak hastaneler durumdan son derece gayrı memnun bulunmakta ve zararları için hem hükümeti hem de sigorta fonlarını suçlamaktadırlar. Bununla birlikte hastalar bu ikilenden etkilenmemiş bulunmaktadırlar.

Basın ve parlamentoda yıllarca sürdürülen tartışma ve karşılıklı suçlamalardan sonra federal hükümet, hastanelerin mali durumlarını korumak ve hastanelerce hastalık sigortası fonlarından istenebilecek günlük masraf miktarlarını düzenlemek amacıyla parlamentoya bir kanun tasarısı sundu. Genel olarak bu tasarının amacı, hastane masraflarını, doktor, ilaç, beslenme vb. giderleri gibi herbir hastanın doğrudan doğruya sebep olduğu masraflar ve yatırım harcamaları (binalar, teçhizat gibi) olmak üzere ikiye ayırmaktır. Birinci grup masraflar tümüyle hastalık sigortası fonlarından istenebileceği halde, ikinci grup masraflar kamu idarelerince (federal, eyalet ve yerel idareler) vergi gelirleriyle karşılanacaktır. Bununla birlikte, böyle bir bağış yardımı, yapılacak yatırımın, bir Bölgesel Hastane Yapımı Plânı (Regional Hospital Building Plan) içinde önceden onaylanmasına bağlıdır. Bu kavram İngiltere'de 1948 yılında çıkarılan Ulusal Sağlık Hizmetleri Kanunu ile getirilen bölgesel plânlama kavramından pek farklı değildir.

Halen sürmekte olan ateşli tartışmalardan sonuçta ne gibi bir yasa doğacağını ve böyle bir yasanın hastane sisteminin mali durumu üzerinde yaratabileceği muhtemel etkinin ne olabileceğini kestirmek için zaman henüz çok erkendir. Sağlık hizmetleri % 100 sigorta sistemi ile finanse edilirken bugün karşılaşılan güçlükler, İngiltere'de bazan önerildiği gibi, sadece vergilemeye dayanan bir Ulusal Sağlık Hizmetinden sigorta sistemine kaymanın İngiliz Ulusal Sağlık Hizmetinin bugün içinde bulunduğu güçlüklerin tümünü çözebilecek bir çare olamayacağı sonucuna vardırmaktadır.

Teoride ve Uygulamada bir Sosyal Piyasa Ekonomisi :

Ülkeler arası karşılaştırmalar çok güçtür ve beklenmeyen yanlışlarla dolu olabilir. Örneğin, sosyal hizmetin tanımları her iki ülkede aynı değildir. Sosyal Bütçesini yaparken nelerin sosyal güvenlik masraflarına sokulması gerektiği hususunda Alman hükümeti, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün tavsiyelerini benimsemiştir. Bu nedenle, 1969 da 16,300 milyon marka ulaşan memur emeklilik ödemeleri ile benzerleri sosyal güvenlik masrafları arasında ele alınmıştır. Oysa bu kalem, İngiltere'de anlaşılan şekli ile, sosyal hizmetler maliyetine girmemektedir; bu nedenle anlamlı bir karşılaştırma yapılabilmesi için, toplamdan düşülmesi gerekir. Öte yandan, eğitim harcamaları İngiltere'nin millî gelir hesaplarında sosyal hizmetlerin bir parçası olarak sınıflandırılmaktadır. Karşılaştırma yapabilmek için, 1969'da okullara ve üniversitelere yapıldığı tahmin edilen yaklaşık olarak 17,800 milyon mark, Alman sosyal hizmet harcamalarına eklenmelidir.

Kaba bir karşılaştırma için bu ekleme ve indirimler ihmal edilebilir ve sadece iki ülkenin 1969 yılına ait resmi rakamlarına dayanılabilir. İşaret edildiği gibi Almanya'da Sosyal Bütçe 108,572 milyon mark olmuştur; böylece sosyal hizmet harcamaları, gayrisafi milli hasılanın % 18,3 ünü bulmuştur. İngiltere Birleşik Krallığının 1969 yılına ait Milli Gelir Hesapları'nın 49 uncu tablosu, toplam sosyal hizmetler maliyetininin 8,027 milyon sterlin olduğunu gösteriyor. Tablo 12 ye göre aynı yıl piyasa fiyatları ile gayrisafi milli hasıla 45,625 milyon sterlidir; sosyal hizmet harcamalarının bu toplam içindeki oranı % 17,6 dır.

Kuşkusuz daha ince ve ayrıntılı bir araştırma, daha doğru bir değerlendirmenin yapılabilmesine olanak veren birtakım düzeltmeleri gerektirebilir. Bununla birlikte, burada verilen rakamlar, ilk bakışta, sosyal hizmet harcamalarındaki farklılıkların, iki ülkenin ekonomik başarıları arasındaki derin farkın temel nedeni olarak gösterilemeyeceği varsayımına götüren bir niteliktedir. Almanya'da harcamalar yaklaşık olarak aynı düzeyde seyrederken, refah devletinin ekonomimiz için gerçek bir tehdit teşkil ettiği ciddi şekilde iddia edilemez.

Nedenler başka yönlerde araştırılmalıdır. Bu amaçla bazı düşünceler öne sürülmüştür. Örneğin, kişisel tüketim oranı iki ülkede büyük ölçüde farklılık gösterir : Bu oran gayrisafi milli hasılanın Almanya'da % 55,3 üne, İngiltere Birleşik Krallığı'nda % 62,4 üne eşittir. Aynı şekilde, sermaye oluşum hızı Almanya'da çok daha yüksek olup, İngiltere'nin % 17,3 oranına karşılık Almanya'da % 24,4 tür. Bunun gibi, Almanya'nın çok küçük bir savunma bütçesi yükünü taşıdığı belirtilmiştir. Bir başka etken, Alman sanayinin emrindeki 1,5 milyonu aşkın yabancı işçinin varlığı olabilir. Bunlar, konjonktürel değişmelere kolaylıkla ayarlanabilen bir işgücü kaynağı sağlarlar. Hatta nedenler doğrudan doğruya Alman işçilerinin davranışları, sendikaların örgütlenme biçimi ya da özellikle ihrac piyasasında görüldüğü üzere, Alman iş idaresinin üstün mesleki yeteneği gibi çok daha derin ve köklü olabilir. Ancak, bu türden varsayımları incelemek bu makalenin sınırları dışında kalmaktadır. Büyük miktarlara varan gayrisafi milli hasıla ve yine geniş kapsamlı Sosyal Bütçe'nin birlikte artış kaydettiği 1970 lerde Alman ekonomisinin işleyişi, Prof. Muller-Armack'ın makalesinde yer alan ve genişleyen bir ekonominin güçlüğe uğramadan ağır sosyal yüklerle katlanabileceği, teoride olduğu kadar uygulamada da piyasa ekonomisi ile refah devletinin tümüyle birbiri ile uyusabileceği yolundaki tahminleri destekler görünmektedir.

Çeviren : Doç. Dr. Mualla Öncel